

בגלל גרעון צפוי בתקציב המכון הופסקה הזמנת רופאים מומחים מחוץ למכון (ראה גם להלן) בחודשים ינואר ופברואר 1982. לדברי המכון, מופנים מדי חודש כ-800 תיקים למומחים; ומכאן שבחודשים אלה הצטברו כ-1,600 תיקים. בגלל ההפסקה בהזמנת הרופאים המומחים הוארכה תקופת ההמתנה של המופנים לרופאים אלה בחודשיים נוספים, והגיעה לכחמישה חודשים.

חל שיפור מה בקצב של המצאת המידע על הנבדקים ממוסדות רפואיים ממשלתיים וממש-טרת ישראל; המידע הנדרש מרופאי קופות החולים עדיין מתקבל באיחור.

המכון מעסיק יותר מ-30 רופאים מומחים במקצועות שונים, שאינם בתקן המכון. משרד הבריאות לא קבע כללים ולא נתן הנחיות בדבר בחירת הרופאים המומחים.

המשרד לא הוציא הנחיות בתחום זה, ולא נקבעה ועדת מינויים שתדון במועמדותו של כל רופא. עם זאת, רשימת הרופאים, שמעסיק המכון, אושרה על ידי משרד הבריאות.

המשרד לא ערך הסכמים בכתב עם הרופאים המומחים המועסקים במכון בקבלנות. מתחילת 1980 עורך המכון הסכמים בכתב עם הרופאים.

הוועדות הרפואיות קיימו לעתים את ישיבותיהן בשעות העבודה הרגילות, ובהן השתתפו גם רופאים עובדי מדינה. רופאים אחרים, עובדי מדינה, ערכו תמורת תשלום בדיקות במכון בשעות עבודתם הרגילות. בבקשות לתשלום בעבור השתתפות בוועדות רפואיות לא ציינו הרופאים את שעות התחלת העבודה וסיומה. לגבי כמה רופאים, עובדי משרד הבריאות, לא נמצאו בתיקים היתרים לעבודה פרטית במכון, כדורש לפי הוראות התקשי"ר.

הליקויים תוקנו: מאמצע 1980 נערכות הישיבות של הוועדות הרפואיות והבדיקות על ידי הרופאים המומחים לאחר שעות העבודה הרגילות; המכון דואג לקיום ההוראות בדבר קבלת היתרים לעבודה פרטית.

סירב רופא מוסמך לתת אישור רפואי לנהיגה או נתן אותו בהגבלה, רשאי מבקש הרשיון לערוך בפני ועדת ערר. הטיפול בעררים נמשך זמן רב.

בבדיקה מדגמית נקבע, כי משך הטיפול בתיקי העררים קוצר לחודשיים בקירוב.

משרד החינוך והתרבות

חינוך על יסודי חינוך

דו"ח שנתי 30, עמ' 289

מימון מערכת החינוך העל יסודי

חלקם של הורי התלמידים בכיסוי העלות הכוללת של החינוך העל יסודי היה 30.8% בשנת התשל"ו, 25.9% בהתשל"ז ו-25.4% בהתשל"ח. מאז נכנס לתוקפו חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), התשל"ח—1978, נקבע, שהמוסד לביטוח לאומי יגבה מכל מבוסח היטל חינוך על יסודי בשיעור של 0.4% מההכנסה, שממנה משולמים דמי ביטוח; הדבר אמור היה להביא לכיסוי אבדן הכנסה מהורים ואף ליצור עודף, שיאפשר הקמת קרן לכיסוי ההוצאות הנלוות בחינוך העל יסודי למען משפחות מעוטות יכולת והנהגת חינוך חינוך בגני ילדים טרום חובה ביישובי פיתוח. עד לסוף אוקטובר 1979 העביר המוסד לביטוח לאומי לאוצר בגין היטל חינוך על יסודי סך של 39.1 מיליון שקל, שהם 5.9 מיליון שקל פחות מאומדן אבדן ההכנסה מהורים.

בשנת הכספים 1979 כיסו ההכנסות מההיטל רק 19.0% מהעלות הכוללת של החינוך העל יסודי ובשנת 1980 — 20.6% (לא כולל תשלומי החינוך ההתיישבותי).

דיווח על רמת השירות וקביעת התשלומים

בשנת התשל"ט השתתף המשרד בשכר לימוד ל-426 בתי ספר על יסודיים; שיעור ההשתתפות הותנה ברמת השירות שנותן כל בית ספר. מכאן שעל המשרד היה לבדוק, מה היא רמת השירות הניתנת בכל בית ספר. בדיקה זו הוטלה על היחידה לביקורת פנימית.

בשנים התש"ם והתשמ"א השתתף המשרד בשכר הלימוד ל-446 בתי ספר. היחידה לביקורת פנימית ערכה בהתש"ם בדיקה ב-13 בתי ספר על יסודיים ובהתשמ"א ב-14 בתי ספר כאלה. מעיון בדו"חות היחידה לביקורת פנימית עולה, שבמרבית בתי הספר רמת השירות בפועל לא תאמה לזו שעליה דווח. קצת הבדיקה אין בו כדי לאפשר בדיקה של רמת השירות בכל בתי הספר תוך פרק זמן סביר.

המשרד לא הודיע לבתי הספר, אלו סנקציות יינקטו על אי דיווח לגבי רמת השירות. בסוף התשל"ט התברר, ש-31 בתי ספר לא הגישו כלל דיווח. המחלקה הקטינה ל-16 מהם את שיעור ההשתתפות ל-70%. ממסמכי המשרד לא ניתן היה לוודא את הנימוקים לכך, ובאיזה דרך הוחלט על צעד זה.

בהערות שר האוצר לדו"ח שנתי 30 (עמ' 115) נאמר, שעל המשרד לוודא, שהנימוקים לאי נקיטת צעדים נגד בתי הספר, שלא דיווחו על רמת השירות במועד שנקבע, יירשמו בתיקים. גם בשנות הלימודים התש"ם, התשמ"א והתשמ"ב לא הודיע המשרד לבתי הספר, אלו סנקציות יינקטו על אי דיווח לגבי רמת השירות. עם זאת, דיווחו בהתש"ם כל בתי הספר, פרט לבית ספר אחד, והמחלקה הקטינה את שיעור ההשתתפות בשכר לימוד לאותו בית ספר ל-70% לעומת 82.3% שהוא קיבל בשנת הלימודים התשל"ט, בהתאם לרמת השירות שלו. בסוף שנת התשמ"א לא הגישו דו"חות כנדרש שני בתי ספר, מהם אותו בית ספר, שלא הגיש דו"ח גם בשנת הלימודים התש"ם, ולכן שיעור ההשתתפות לגבי בהתשמ"א נשאר 70%. לבית הספר השני הוקטנה ההשתתפות ל-74.8% לעומת 84.8% בשנת הלימודים התש"ם. ממסמכי המשרד לא ניתן היה לדעת, מה הייתה הסיבה לשוני בשיעורי ההקטנה.

שתי רשתות חינוך, המקיימות בתי ספר מקצועיים, התחייבו בשנת הלימודים התשל"ט להמציא דיווח על רמת השירות ב-51 בתי ספר. הרשתות לא עמדו בהתחייבותן, אך המשרד שילם להן על בסיס של רמת שירות בשיעור של 100%. בשנת הלימודים התש"ם שוב לא הגישו הרשתות דיווח, ושיעור ההשתתפות הוקטן ל-95%.

בשנת הלימודים התשמ"א הגישו רשתות אלה דיווח כנדרש.

החשובים לקביעת התשלומים נעשו על ידי שני עובדים, בלא שהוגדרה שיטה, שלפיה ייערך החישוב; כל עובד עשה זאת בדרך שנראתה לו.

הוצאו הוראות בדבר דרך החישוב לקביעת רמת השירות.

דיווח על מצבם הכספי של בתי הספר

בעבר לא היה למשרד מידע מפורט על מצבם הכספי של בתי הספר, במיוחד חסר מידע על ההשפעה הנודעת להשתתפותו בשכר לימוד על מצב זה.

בנוהל שפרסם המשרד לקראת שנת הלימודים התשמ"א נאמר, שמסמכים אלה יש להציג על פי דרישה ממנהל המחלקה לשכר לימוד או ממנהל היחידה לביקורת הפנימית והחשב.

היחידה לביקורת פנימית בדקה בהתשמ"א את חשבון ההוצאות של 12 בתי ספר.

הטיפול במפגעי בטיחות

דו"ח שנתי 30, עמ' 306

היערכות

במחלקה לטיפול בתלמיד היה נושא הבטיחות נתון — בהעדר ממונה מיוחד לכך — בידי מנהל המחלקה. במצב דברים זה לא הייתה לו האפשרות להתמסר כולו למשימה זו.

בספטמבר 1980 נתמנה ממונה על הבטיחות במשרד.

בכל אחד מששת המחוזות של המשרד פעל אחראי לבטיחות. עובדים אלה התמסרו לנושא רק בחלק קטן מזמנם, כיוון שהם היו אחראים גם לטיפול בנושאי הג"א, מ"ח ועוד.

לא חל שינוי במצב.

בהסכם בין המשרד לבין המוסד לבטיחות ולגיהות בדבר קיום מעקב אחר תנאי הבטיחות במוסדות חינוך נקבע, כי המוסד לבטיחות יעסיק צוות מורכב מעשרה מדריכים ומרכז הדרכה שיבצע את פעולותיו במוסדות חינוך על פי הסדר שייקבע בין הממונה על הבטיחות שבמשרד לבין רכז הצוות. עיקר פעולות הצוות בשנת 1978 נעשו שלא על פי תכנית עבודה. בתחילת 1979 הוכנה לראשונה הצעת תכנית עבודה מפורטת של הצוות לשנת הלימודים התש"ס (1979/80). מהתכתבות בין ראש הצוות לבין הנהלת המוסד לבטיחות עלה, שהצוות לא יוכל לעמוד בביצוע התכנית אלא אם תקן משרותיו יועמד על 17.5. עד נובמבר 1979 התכנית לא אושרה מחוסר משאבים להגדלת הצוות.

הצוות פועל לפי תכנית עבודה, אבל אינו עומד בביצועה היות שלא הוגדל תקן משרותיו והוא עומד על 9.5 משרות. מדו"ח על פעולות המחלקה לבטיחות בחינוך במוסד לבטיחות ולגיהות בשנת התש"א עולה כי 685 ביקורים במוסדות חינוך נעשו לפי בקשות הרשויות המקומיות, 501 ביקורים הקשורים ברישוי מוסד חינוך נעשו לפי חוק הפיקוח על בתי ספר התשכ"ט-1969, ורק 323 בקורים היו יזומים על ידי עובדי הצוות. הצוות גם ערך כנסים, ימי עיון ופגישות עבודה ברשויות המקומיות לתיקון מפגעי בטיחות במוסדות חינוך, וכן ביקורים לצורך אישור הפעלתן של בריכות שחייה ותחרויות בנושא הבטיחות.

לפי סעיף 9(א)(4) לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969, לא יתן המנהל הכללי של המשרד רשיון לפתיחת בית ספר ולקיומו בלתי אם בתנאי בטיחות נאותים. היו מקרים, שבתי ספר נפתחו והופעלו בלא שניתן רשיון לפתיחתם ולקיומם.

יש, עדיין, בתי ספר שנפתחו והופעלו בלא שניתן להם רשיון לכך עקב ליקויים בטיחותיים שנמצאו בהם. לדוגמא, בבאר שבע סירב משרד החינוך והתרבות, על סמך חוות דעת של נציג המוסד לבטיחות, להוציא רישיון בעבור ארבע כיתות גן תתי-חובה לשנות הלימודים התשל"ח עד התש"א; וכן עיכב עד אפריל 1980, את השתתפותו בשכר לימוד בגין דצמבר 1979 בעבור כל הגנים שבבעלות העירייה. עד לסוף שנת הלימודים התש"א לא תוקנו הליקויים, וכיתות גן אלו פעלו ללא רישיון. משנת הלימודים התשמ"ב-שונה מעמד הגננות והן מועסקות על ידי משרד החינוך. כתוצאה מכך, אין עוד צורך על פי חוק ברישיון לקיום הגן. המיכללה האזורית מנשה בחדרה (חינוך מבוגרים) פועלת, אף היא, ללא רישיון למרות שעוד בספטמבר 1980 קבע הנציג של המוסד לבטיחות שאין היא עונה על דרישות הבטיחות. המשרד פנה אל המיכללה, לאחרונה באוגוסט 1981, בדרישה לתקן את הליקויים, שאם לא כן, המשרד יסגור אותה.

כל מנהל מוסד חינוכי חייב, בהתאם לחוק המנכ"ל, לדווח, בטופס שנקבע, על כל תאונה קשה, ללשכה המחוזית, לרשות החינוך המקומית ולבעלות על המוסד. בחוזרים גם הודגשה החשיבות שבמילוי כל הפרטים בדו"ח ובדיווח מהיר לכל הגורמים הנוגעים לדבר. מבדיקת 177 דו"חות על תאונות שאירעו בתקופה מפברואר 1977 עד ליוני 1978 עולה, כי ביותר ממחצית הדו"חות לא מולאו כל הפרטים הדרושים, בעיקר עדויות, חוות דעת של מנהל המוסד ופרטים על פעולות מנע שננקטו.

מבדיקת 90 דו"חות על תאונות שאירעו מפברואר 1979 עד אוקטובר 1981, עולה שלא חל שיפור במצב; ביותר ממחצית הדו"חות לא כל הפרטים הדרושים מולאו, בעיקר פרטים על פעולות מנע שננקטו, חוות דעת של מנהל המוסד ושמות המחנכים שהיו נוכחים במקום התאונה.

בבדיקת מידגם מקרי של 70 תיקים אודות תאונות, שלפי אופיין היה מקום, לכאורה, לעריכת בדיקות ולהסקת מסקנות, לא ניתן היה לקבוע מתוך המסמכים, שאמנם ברוב המקרים נעשה כן.

המחלקה לטיפול בתלמיד יחד עם המוסד לבטיחות מפרסמים בסוף שנת הלימודים סיכום פעילות לאותה שנה. מהסיכום עולה, שרק שליש מכלל התאונות קרו כתוצאה ממפגעי בטיחות והיתר היו "תאונות התנהגותיות"; מחציתן קרו בהפסקה וכ-30% מהן בשיעור לחינוך גופני. מהסיכום עולה גם, שיש צורך להגביר את הפעולות והתכניות לחינוך לבטיחות ולגיהות.

פעולות להגברת התודעה לבטיחות

נוכח ריבוי התאונות במוסדות חינוך הוקמה ועדה בהרכב נציגים של המשרד, של ועד ההורים הארצי ושל הסתדרות המורים — שמתפקידה להמליץ על דרכים להגברת המודעות לבטיחות במערכת החינוך ולאכוף את המילוי אחרי הנהלים שפורסמו בנושא זה על ידי המשרד; היא החלה בפעילותה בספטמבר 1979. היו פעולות שהוחל בהן אך לא היה להן המשך — ועדת ההיגוי לבטיחות בחינוך הטכנולוגי הוקמה בתחילת 1978, היא הגישה המלצות, אולם עד נובמבר 1979 הן לא יושמו; ועדת ההיגוי לבטיחות בחינוך הגופני הוקמה במאסר 1978, והגישה ביולי 1979 המלצות, אולם הן עדיין לא יושמו. ועדת ההיגוי לבטיחות נושא הבטיחות במשך ההפסקות, שהוחלט להקימה בתחילת 1979, כונסה רק בסוף אוקטובר אותה שנה. גם יעדים נוספים, במיוחד מינוי מורה מרכז בנושא הבטיחות והפעלת משמרות בטיחות של תלמידים בכל מוסד חינוכי, עדיין לא הושגו.

בעקבות המלצות הוועדה הוצא קובץ נהלי בטיחות חדש, שרוכזו בחובר המנכ"ל ממאי 1981. חלק מהמלצות ועדת ההיגוי לבטיחות בחינוך הטכנולוגי, שהיו כלליות לכל מערכת החינוך, שולבו באותו חובר. המחלקה לבטיחות במשרד הוציאה יחד עם המוסד לבטיחות חוברת בנושא "ציד מגן אישי", המיועדת לתלמידים בחינוך הטכנולוגי. המלצות ועדת ההיגוי לבטיחות בחינוך הגופני עדיין לא יושמו. נושא הבטיחות במשך ההפסקות סגכם על פי המלצות ועדת ההיגוי שנקבעה לבחינתו ופורסם בחובר המנהל הכללי מיום 1.2.80. לפי הסברי מנהל המחלקה לטיפול בתלמיד, התכנסה במאי 1981 ועדה לבדיקת ההתנהגות במשך ההפסקות.

הממונה על הבטיחות הודיע למשרד מבקר המדינה, שבמרבית בתי הספר יש מורה המרכז את נושא הבטיחות, שהוא גם אחראי על נושא הג"א ומל"ח. במחוז הדרום מופעלות משמרות בטיחות.

משרד החקלאות

חוות נסיונות — משק, כספים ומינהל

דו"ח שנתי 30, עמ 321

חוות גילת

מינהל המחקר החקלאי מקיים לביצוע פעולותיו שבעה מכוני מחקר, ועשר חוות חקלאיות. לחוות גילת מסונפות מבחינה ארגונית שתי חוות נוספות — הבשור ומגדא.

שיווק תוצרת. פיקוח על השיווק. בתכנית הגידולים של חוות גילת לשנת 1978 נכלל גידול של אפרסמון על שטח של 13 דונם כגידול נסיוני. בשנת 1978 שווקו, כ-20 טון אפרסמונים, באמצעות שני משווקים. החווה לא הקפידה לשקול את הפרי ששלחה למשווקים, לציין את טיבו ואת גודלו, ולעקוב אחר הנתונים בדבר הכמויות והתמורה שקיבלה מהמשווקים; כתוצאה מכך לא היו בידיה אמצעי פיקוח בתחום זה.

בשנת 1981 נמכר יבול האפרסמון בדרך של מכרז ולפיו היה על הקונה לקטוף את הפרי בעצמו. לפי הרישומים שבחווה הסתכם היבול בכ-12 טון בלבד. היבול לא נשקל במאוננים חיצוניים מוכרים אלא במחסן החווה בלבד.